

Μητροπολίτης Ναυπάκτου Ιερόθεος: «Dogmatica della Chiesa Ortodossa»

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

Vasileios A. Tsigkos **Dogmatica** della Chiesa Ortodossa

• Μητροπολίτου Ναυπάκτου & Αγίου Βλασίου Ιεροθέου

Όταν τό έτος 2017 έκδόθηκε «ή Δογματική τής Όρθοδόξου Έκκλησίας» τοϋ Καθηγητοϋ τοϋ Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας καί Χριστιανικοϋ Πολιτισμοϋ τής Θεολογικής Σχολής τοϋ Άριστο-τελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Βασιλείου Τσίγκου, χά-ρη-κα πολύ καί έγραφα μιά παρουσίαση, ή όποία δημοσιεύθηκε σέ πολ-λές ιστοσελίδες.

Στήν βιβλιοπαρουσίαση αύτή αναφερόμουν στήν μεγάλη άξία τοϋ συγκεκριμένου βιβλίου από Όρθοδόξου θεολογικής πα-ρα-δόσεως. Στήριζα αύτήν τήν άποψη στό

ὅτι ὁ συγγραφεὺς διακρίνεται γιὰ τὰ μεγάλα ἐρευνητικά του ἐνδιαφέροντα στὸν χῶρο τῆς Ὁρθόδοξης Δογματικῆς, καί στήν ἀποσχο-λα-στι-κο-ποίηση τῶν περισσοτέρων «Δογματικῶν» πού ἐγράφησαν τὴν προηγούμενη πε-ρί-ο-δο, διότι εἶχαν ἀφεύκτως ἐπηρεασθῇ ἀπὸ τίς δυτικές σχο-λα-στικές καί προτε-σταν-τικές ἀντιλήψεις.

Πράγματι, στήν «Δογματική» τοῦ Καθηγητοῦ Βασιλείου Τσίγκου βλέ-πει κανεὶς τὴν ὀρθόδοξη πατερική παράδοση στὰ δογματικά θέ-μα-τα, ἀφοῦ οἱ Πατέ-ρες τῆς Ἐκκλησίας ἐρμηνεύουν τὴν Χριστο-λογία μέσα ἀπὸ τὴν Τριαδολογία, καί τὴν Τριαδολογία μέσα ἀπὸ τὴν Χριστο-λογία, καθὼς, ἐπίσης, ἐξετάζουν τὴν ἐκκλη-σιολογία, τὴν ἀνθρωπολογία καί τὴν ἐσχατολογία μέσα ἀπὸ τὴν Χριστολογία, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό πραγματικό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Τό πλέον θαυμαστό στήν «Δογματική» τοῦ Καθηγητοῦ Βα-σιλείου Τσίγκου εἶναι ὅτι στηρίζεται σέ ὀρθόδοξες θεολογικές βάσεις, ἀπηλλαγμένες ἀπὸ τὴν σχολαστική θεώρηση τῶν πραγ-μάτων, δηλαδή στηρίζεται στίς Θεοφάνειες πού εἶχαν «οἱ φίλοι τοῦ Θεοῦ» στήν Παλαιά καί τὴν Καινὴ Διαθήκη καί ὄχι σέ σχο-λα-στικούς ἀκροβατισμούς.

Ἔτσι, ὡς εἰσαγωγή στό βιβλίο ἐκτίθενται τὰ «θεολογικά πρότερα στό δόγμα καί τὴ Δογματική», στὰ ὁποῖα παρουσιάζον-ται τὰ ὀρθόδοξα κριτήρια τὰ ὁποῖα διακρίνουν τὴν Ὁρθόδοξη Δογματική ἀπὸ κάθε ἄλλη Δογματική. Σέ αὐτά γίνεται λόγος γιὰ τό ὀρθόδοξο δόγμα στήν Ἐκκλησία, τίς πηγές καί τὰ θέματα τοῦ δόγματος, τὴν σύγχρονη μαρτυρία τῆς πίστεως, τὴν διάκριση μεταξύ κτιστοῦ καί ἀκτίστου, τὴν θεολογία καί τὴν οἰκονομία, τὴν θεολογία τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν σύγχρονη θεολογική ἔρευνα, τὴν μέθοδο καί τό περιεχόμενο τῆς Ὁρθοδόξου Δογ-ματικῆς.

Τελικά σπουδαῖο ρόλο στήν Ὁρθόδοξη Δογματική ἔχουν τὰ ὀρθόδοξα ἐρμηνευτικά κλειδιά. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος πού ὁ Κα-θη-γητής κ. Βασίλειος Τσίγκος στὰ Κεφάλαια τῆς Δογματικῆς τοῦ ἐξαίρετου αὐτοῦ ἔργου «περί τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ», «τό μυστήριον τοῦ Χριστοῦ», ὁ «ἄνθρωπος ὁ ἐν μικρῷ μέγας», «καί ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος», «περί τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος», προτάσσει βασικό κεφάλαιο πού ἀποτε-λεῖ τὴν ἐρμηνευτική κορωνίδα ὅλων τῶν κε-φα-λαίων μέ τίτλο «οἱ Θεοφάνειες ὡς πηγή θεογνωσίας».

Αὐτό εἶναι βασικό γιατί οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τόν 3ο μ.Χ. αἰῶνα καί ἐντεῦθεν στηρίχθηκαν ἀποκλειστικά στίς Θεο-φάνειες πού εἶχαν οἱ Προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τοῦ Ἀσάρ-κου Λόγου, καί οἱ Ἀπόστολοι καί Ἅγιοι τῆς Καινῆς Διαθήκης καί τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Σεσαρκωμένου Λόγου, γιὰ νά ἀντι-μετω-πίσουν τούς ποικιλόμορφους αἵρετικούς, οἱ ὁποῖοι θεολο-γοῦσαν

φιλοσοφώντας και φιλοσοφοῦσαν θεολογώντας, μέ βάση τήν Ἀριστοτελική φιλοσοφία. Νά θυμίσω τήν διαφορά σκέψης τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου μέ τόν Ἄρειο. Ἔτσι, οἱ Πατέρες, ὅπως καταγράφηκε στό *consensus patrum* τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, θεολογοῦσαν περί τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ μέ βάση τίς Θεοφάνειες τῶν Ἀγίων, οἱ ὁποῖοι μετέχουν τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ μέ καθαρό νοῦ καί ὄχι μέ βάση τούς φιλοσοφικούς στοχασμούς, ὅπως ἔκαναν οἱ αἵρετικοί σέ ὅλους τούς αἰῶνες.

Γι' αὐτό ὁ Καθηγητής Βασίλειος Τσίγκος συνθέτει τήν Δογματική του πλέκοντας ἕνα στεφάνι ὀρθοδόξου πίστεως, χρησιμοποιοῦντας τά πιό ἐκλεκτά χωρία καί τίς πιό σημαντικές φράσεις τῶν Προφητῶν, Ἀποστόλων καί Πατέρων, ἀλλά καί τῶν ὕμνων τῆς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτά μεταξύ τῶν ἄλλων ἔγραφα στήν παρουσίαση τῆς Δογματικῆς τοῦ Καθηγητοῦ κ. Βασιλείου Τσίγκου τό ἔτος 2017, πράγμα πού δείχνει ὅτι αὐτή ἡ Δογματική διαφέρει ἀπό κάθε ἄλλη Δογματική καί ὁμοιάζει, σέ ἕναν βαθμό, μέ τό περίφημο ἔργο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ «ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως», μᾶλλον τό ἐρμηνεύει.

Τό ἐρώτημα πού τίθεται εἶναι γιατί ἐπανέρχομαι στήν «Δογματική» αὐτήν. Αὐτό τό κάνω ὄχι γιατί ἔχασε τήν ἐπικαιρότητά της, ἀλλά γιά νά ἐκφράσω τήν χαρά μου, ἐπειδή ἕνα μεγάλο μέρος τῆς ἐξαίρετης αὐτῆς «Δογματικῆς» μεταφράσθηκε στήν Ἰταλική γλώσσα μέ τίτλο «*Dogmatica della Chiesa Ortodossa*» «*volume primo, Premesse – Teofanie – Triadologia – Christologia*» μέ μετάφραση τοῦ Antonio Ranzolin ἀπό τόν ἐκδοτικό οἶκο Asterios (Trieste 2024, σσ. 303).

Ἡ σπουδαιότητα τῆς μεταφράσεως τοῦ βιβλίου αὐτοῦ στήν Ἰταλική γλώσσα ἔγκειται στό γεγονός ὅτι θά δοθῇ ἡ δυνατότητα στό Ἰταλικό θεολογικό κοινό νά διαβάσῃ μιᾷ Ὀρθόδοξῃ Δογματικῇ μέσα ἀπό καθαρές πατερικές πηγές, ἀπηλλαγμένες ἀπό ποικίλες προσμίξεις καί θά μπορούσα νά προσθέσω ἀπηλλαγμένες ἀπό ἐπικίνδυνες «θεολογικές κλωνοποιήσεις»!

Αὐτό στηρίζεται σέ τρία μεγάλα ρεύματα τά ὁποῖα πνέουν στόν δυτικό θεολογικό χώρο καί ἐπηρεάζουν τούς δυτικούς Χριστιανούς.

Τό πρῶτο θεολογικό ρεῦμα εἶναι ὁ σχολαστικισμός (11ος-13ος αἰῶνας), ὁ ὁποῖος κατά βάση στηρίχθηκε στήν κλασσική μεταφυσική (Πλάτωνα-Ἀριστοτέλη) καί ἐρμήνευσε τήν θεολογία μέσα ἀπό τήν φιλοσοφία, ὅτι δηλαδή οἱ Θεοφάνειες τῶν Προφητῶν καί τῶν Ἀποστόλων ἦταν «χείρω τῆς ἡμετέρας νοήσεως», ἀφοῦ ἡ μεγαλύτερη ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ δίνεται στήν λογική τοῦ ἀνθρώπου πού εἶναι κέντρο τῆς ψυχῆς. Ἡ σχολαστική ἀντίληψη περί τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο διακρίνεται σέ τρία στάδια, ἥτοι ἡ κατώτερη δίνεται διὰ τῶν αἰσθήσεων

(αυτήν είχαν οι Προφῆτες και οι Ἀπόστολοι) ἡ μέση ἀποκάλυψη δίνεται στους φιλοσόφους (μέ τήν στοχαζόμενη λογική) και ἡ ἀνώτερη εἶναι ἡ ἀποκάλυψη τήν ὁποία θά ἀπολαύσουν οι ἅγιοι μέ τήν ἐνόραση τῆς θείας οὐσίας.

Τό δεύτερο θεολογικό ρεῦμα πού ἐπικράτησε κατά τόν 20ό αἰώνα εἶναι ὁ νεοσχολαστικισμός - νεοθωμισμός, συνέχεια τοῦ προηγουμένου, ἀναφέρεται στήν «ὄντολογία τῆς σχέσης», εἶναι τό γνωστό *analogia relationis*, ὡς συνέχεια τοῦ *analogia entis* και *analogia fidei*. Καί αὐτό τό ρεῦμα ἐμπλέκεται σέ φιλοσοφικές ἐρ-μη-νεῖες περί προσώπου, πού ἀπέχουν ἀπό τήν ὀρθόδοξη πα-ρά-δοση.

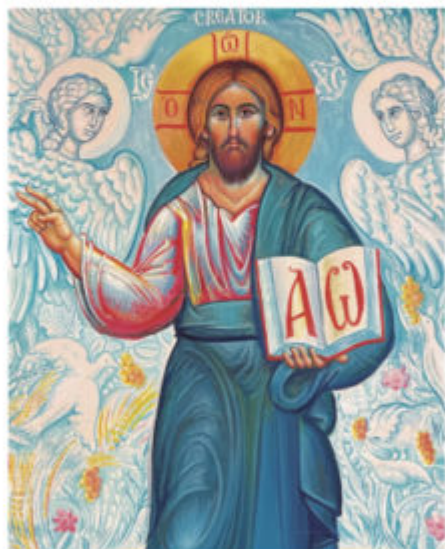
Καί τό τρίτο θεολογικό ρεῦμα πού κυριαρχεῖ στόν δυτικό χῶρο εἶναι ἡ προ-τε-σταντική ἐρμηνεία τῆς θεολογίας πού ἐκφρά-σθηκε ὡς ἀντίδραση στήν μετα-φυσική σχολαστική θεολογία τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, πού διατηρεῖ βασικές ὑποδομές τῆς σχο-λα-στικῆς και νεοσχολαστικῆς θεολογίας, δηλαδή δέν μπορεῖ νά ξεφύγει ἀπό τήν *analogia entis*, *analogia fidei* και *analogia rela-tionis*.

Γνωρίζοντας ὅλα τά ἀνωτέρω καταλαβαίνω τό «ξάφνιασμα» πού θά αἰσθανθοῦν οι δυτικοί θεολόγοι πού ἔχουν μεγαλώσει μέ τίς σχολαστικές, νεοσχολαστικές και προτεσταντικές παραδόσεις, διαβάζοντας τό βιβλίο αὐτό περί Δογματικῆς μέ τίς καθαρές ὀρθό-δοξες πατερικές προϋποθέσεις. Θά δοῦν μέ ποιὰ κριτήρια και ποιές προϋποθέσεις μπορούμε νά κάνουμε διάλογο θεολο-γικό, γιατί ὄντως τό βιβλίο τοῦ Καθηγητοῦ Βασιλείου Τσίγκου παρεμ-βαίνει δημιουργικά και γόνιμα στόν διεξαγόμενο διορθό-δοξο και διαχριστιανικό διάλογο πού γίνεται στίς ἡμέρες μας πάνω σέ θεολογικά ζητήματα, ἔχοντας, ὅμως, ὡς ἐφόδιο τήν ἐμπει-ρία και τήν μαρτυρία τῶν θεουμένων ἁγίων, Προφητῶν, Ἀποστόλων και Πατέρων, ὅπως καταγράφηκε στά Συνοδικά κείμενα και ψάλλεται στήν λατρεία μας.

Κατά συνέπεια θέλω νά συγχαρῶ τόν μεταφραστή γιά τόν κόπο και τόν ἐκδότη, γιά τήν ἄκρως ἐπιμελημένη και λίαν καλα-ί-σθητη ἔκδοση τῆς Δογματικῆς τοῦ Καθηγητοῦ Βασιλείου Τσίγκου στήν Ἰταλική γλώσσα, μέσα στήν «καρδιά» τοῦ Βατικανοῦ. Αὐτή, πλέον, προσφέρεται γιά μελέτη σέ ὅσους ἰταλομαθεῖς ἀνα-γνώ-στες ἐνδιαφέρονται γιά τήν αὐθεντική διδασκαλία τῆς Ὁρθο-δόξου Ἐκκλησίας, γιά τήν ὁποία στό βιβλίο ὑπάρχει νηφάλια και ἀρκούντως τεκμη-ριωμένη σέ πηγές και βοηθήματα ἐνημέρωση, ἡ ὁποία προφυ-λάσσει κάθε καλόπιστο ἀναγνώστη ἀπό παρανοή-σεις ἢ και ὑπερ-βολές πού προέρχονται ἀπό κάθε πλευρά.

5+
PB

Vasileios A. Tsigkos
Dogmatica
della Chiesa Ortodossa

VOLUME PRIMO

Asterios